DANDERYDS KOMMUN

Tjänsteutlåtande

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Sofia Alpsjö Siljevall

Datum: 2026-10-28
Diarienummer: M-2026-668

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Samverkansavtal livsmedelskontroll

Ärendet

Miljö- och stadsbyggnadskontoret föreslår att Danderyds kommun med miljö- och stadsbyggnadsnämnden som ansvarig nämnd ingår i avtalssamverkan med Täby kommun, där Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd är ansvarig nämnd avseende utförande av livsmedelskontrollen. Utförare av kontrollen organisatoriskt är Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor (SRMH). Avtalet innebär i korthet att nämnden i Danderyds kommun fortsatt är ansvarig för livsmedelskontrollen och beslutar om kontrollplan, behovsutredning och övriga styrdokument kopplade till kontrollen. SRHM ska planera och genomföra livsmedelskontrollen samt inneha personal- och arbetsmiljöansvar för de inspektörer som arbetar inom området. Uppföljning och återrapportering ska ske löpande till miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Danderyd.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens beslut

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Danderyds kommun beslutar att skriva under samverkansavtal med Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd i Täby kommun för utförande av arbetsuppgifter enligt avtalet rörande livsmedelskontroll.
2. Avtalet ska träda i kraft från och med den 1 februari 2027.
3. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden delegerar till miljöchefen att ingå erforderligt avtal om behandling av personuppgifter, kopplat till samverkansavtalet.

Bakgrund

Avtalssamverkan är ett beprövat sätt för kommuner att samarbeta för att effektivt utnyttja resurser, säkerställa kompetensförsörjning och minska sårbarhet. Sveriges kommuner och regioner har tagit fram material som stöd för landets kommuner i dessa frågor som, tillsammans med andra samverkansavtal mellan kommuner i Stockholmsområdet, har legat till grund för utformningen av avtalet. Avtalet har upprättats av Danderyds kommunjurist och granskats av miljöchef samt miljö- och byggdirektör.

Livsmedelskontrollen har länge varit föremål för diskussion och förslag på förändring har lyfts i statliga utredningar. Diskussionen har bland annat handlat om ökad samverkan och större kontrollmyndigheter. Detta för att ge förutsättningar för en kontrollorganisation som är mindre sårbar, effektiv och likvärdig. Det föreslagna avtalet förhåller sig väl till dessa resonemang.

Livsmedelskontrollen i Danderyds kommun är en relativt liten del av miljöavdelningens totala verksamhet. Behovet enligt behovsutredningen uppgår till 0.9 årsarbetskrafter. I praktiken så motsvarar det en inspektör på heltid.

Täby kommun via Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor har idag ett samverkansavtal med Danderyds kommun inom alkohol- och tobaksområdet där de utför handläggningen och tillsynen. Samma gäller för Lidingö Stad. SRMH utför även livsmedelskontrollen i följande kommuner; Täby, Vaxholm, Vallentuna och Norrtälje.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets utredning och bedömning

Då behovet endast uppgår till 0.9 årsarbetskrafter är det inte försvarbart sett till den ekonomiska aspekten att ha mer än en inspektör anställd inom livsmedelskontrollen. Kontrollen ska till stor del vara avgiftsfinansierad och det är reglerat vilka delar som får hanteras av skattemedel. Det gör det svårt att få in tillräckligt med intäkter för mer än en inspektör inom området. Ur ett arbetsgivarperspektiv och kopplat till en hållbar arbetsmiljö så behöver verksamheten ha en högre bemanning för att sårbarheten ska vara acceptabel. Det krävs minst en till handläggare som i någon omfattning arbetar med livsmedelskontrollen för att ha en tillräcklig resilient verksamhet för olycksfall, sjukdom och ledighet. Det är också en utmaning att säkerställa att rutiner och arbetssätt är uppdaterade, samt bibehålla tillräcklig kompetens när personalstyrkan är begränsad. Detta gör att det finns goda skäl enligt kontoret att se över den långsiktiga lösningen för hur livsmedelskontrollen ska vara organiserad för att skapa bästa möjliga förutsättningar.

Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till är det potentiella förstatligandet av livsmedelskontrollen. Livsmedelskontrollen kan helt eller delvis komma att förflyttas till statlig huvudman. Utredningarbetet pågår fortfarande och inga beslut har fattats i frågan.

Omvärldsbevakning visar också att rekryteringsläget är utmanande då livsmedelsverket anställer många inspektörer och rörligheten mellan kommunerna för erfaren personal är låg.

Samarbetet mellan Danderyds kommun och Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor finns redan sedan tidigare och är välfungerande. Ur ett företagarperspektiv så ser kontoret att många företag skulle få en enklare myndighetskontakt då företag i Danderyds kommun idag redan har kontakt med Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor i alkohol- eller tobaksfrågor eller kopplat till receptfria läkemedel. I praktiken skulle det för många innebära ett samlat besök där samtliga lagstiftningsområden kontrolleras samtidigt. Med en större organisation kan också personalen ges möjlighet att utveckla specialkompetenser vilket kan komma företagarna till gagn. Samverkansavtalet och förändringen kommer inte påverka kvalitén på kontrollen eller servicenivån utan invånare och företagare kommer även fortsättningsvis får ta del av motsvarande höga kvalitet och servicenivå som idag.

För de kommuninvånare som inte är företagare innebär samverkansavtalet ingen större skillnad i den dagliga kontakten med kommunen. Det kommer vara lika enkelt att ta kontakt och ställa frågor eller lämna synpunkter.

Inför framtagandet av förslaget har en risk och konsekvensbedömning avseende risker för ohälsa och olycksfall inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet tagits fram av HR, miljöchef och skyddsombud. Den har sedan samverkats med facket på miljö- och stadsbyggnadskontorets samverkan i oktober utan erinran.

Med anledning av ovanstående bedömer kontoret att det föreslagna avtalet som innebär att livsmedelskontrollen utförs av Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor för nämndens räkning kommer vara en fördel för Danderyds kommun då det ger bättre förutsättningar för en effektiv, rättssäker och högkvalitativ livsmedelskontroll på både kort och lång sikt.

Ekonomiska konsekvenser

Livsmedelskontrollen ska i så stor utsträckning som möjligt vara avgiftsfinansierad i de delar där lagstiftningen tillåter detta. Verksamheterna betalar efter utförd kontroll, genom så kallad efterhandsdebitering. I uppdraget som tillsynsmyndigheten har ingår även ansvarsområden och arbetsuppgifter som inte går att finansiera via avgifter utan dessa är skattefinansierade och finns budgeterade i kommunens mål och budget.

Ekonomiskt nuläge

Miljöavdelningen	Budget 2025	Utfall 2025
Intäkter	1 000 000	878 670
Personalkostnader		-825 825
Verksamhetskostnader		-143 225
Kommungemensamma kostnader		-238 628
Totala kostnader	-1 000 000	-1 207 678
Netto	0	-329 008

tabell 1. Redovisning av kostnader och intäkter för livsmedelskontrollen år 2025.

I den ekonomiska redovisningen för 2025 avseende budget respektive utfall framgår att verksamheten enligt mål ska budgetera för netto 0. I utfallet framgår att intäkterna blev lägre än budgeten (tabell 1). Under delar av 2025 arbetade två inspektörer inom livsmedelskontrollen för att upprätthålla en god arbetsmiljö och säkerställa att verksamheten inte hade en oacceptabel sårbarhet. En av inspektörerna lånades från miljö- och hälsoskyddstillsynen. Det bör tilläggas att Livsmedelsverket numera framhåller att livsmedelskontrollen inte helt kan finansieras med avgifter och därför inte kan budgeteras för full kostnadstäckning.

Ekonomisk kompensation för kontrollverksamheten genom SRMH

Enligt förslaget ska så Danderyds kommun betala en årlig avgift till SRMH för de delar av livsmedelskontrollen som inte är avgiftsfinansierade. Den ska bland annat täcka beredskapsarbete, näringslivskontakter och rådgivning, omvärldsbevakning och handläggning av ärenden som inte går att ta betalt för, till exempel ex RASFF-larm och utredning av klagomål som inte är befogade.

Den årliga avgiften beräknas utifrån det samlade resursbehovet för arbetsuppgifter som inte genererar intäkter genom kontrollavgifter. Den årliga avgiften beräknas utifrån den totala kostnaden för livsmedelskontrollen, med avdrag för de intäkter som genereras genom kontrollavgifter, och utgör underlaget för den årliga avgift som Danderyds kommun ska betala till SRMH. Avgiften motsvarar därmed kostnaden för det arbete som behöver utföras men som inte kan finansieras genom kontrollavgifter.

För 2027 beräknas kostnaden bli 350 000 kronor för miljö- och stadsbyggnadsnämnden. Under första året är kostnaden något högre då överföringen innebär kostnader förknippade med uppstarten. Därtill tillkommer avgifter för miljö- och stadsbyggnadsnämnden för arbete med att uppdatera ärendehanteringssystem. Även personella resurser från miljöavdelningen i Danderyd krävs i arbetet med att överföra informationen, där kostnaden främst blir nedlagd arbetstid. Överföringen av rammedel för kontrollverksamheten föreslås göras i en klumpsumma i början av året.

Kostnaden för varje nästkommande år därefter föreslås presenteras i samband med förslag till mål och budget enligt 6 och 9 § i avtalet.

Kommunfullmäktige i Danderyd har generellt räknat upp miljö- och stadsbyggnadsnämndens ram med 1 % de senaste åren. Kompensationen till SRMH kan i framtiden komma att behöva justeras ytterligare beroende på krav från Livsmedelsverket av insatser som inte täcks av kontrollavgifter.

Ekonomisk effekt för livsmedelsverksamheter i Danderyd

I tabell 2 redovisas två exempel på handläggning av ärenden som är vanligt förekommande inom livsmedelskontrollen. Registrering av livsmedelsverksamhet har i de flesta kommuner en fast avgift enligt taxan. Det andra exemplet är planerad kontroll hos en verksamhet och det är en timkostnad som debiteras utifrån nedlagd tid i ärendet i efterhand. Det som kallas för efterhandsdebitering.

Registrering av livsmedelsverksamhet	**Kronor**	**Timmar**
Danderyd	3 400	2
SRHM	2 680	2
Kontrollbesök hos en verksamhet		
Danderyd	6 800	Ca 4
SRHM	6 700	Ca 5

Tabell 2. Redovisning av kostnader och timmar i snitt för registrering av livsmedelskontroll samt planerad kontroll i respektive kommun.

För Danderyds företagare och verksamheter bedöms den ekonomiska konsekvensen av förslaget blir begränsad. Livsmedelskontrollen är starkt styrd genom lagstiftning och praxis från Livsmedelsverket vilket innebär att den i Stockholmsregionen genomförs på liknande sätt i de flesta kommuner avseende tid och innehåll. Det kan finnas lokala variationer som

kan påverka antalet timmar en kontroll beräknas ta. Vanligtvis räknar kommunerna i sin kontrollplan på att en planerad kontroll utan avvikelser tar mellan fyra och fem timmar beroende på verksamhetens storlek samt komplexitet. För de företag som är verksamma i Danderyds kommun kommer samverkansavtalet påverka på så sätt att man kommer få ungefär lika många timmar eller något fler timmar i kontroll men den timtaxa som SRMH debiterar är lägre (1340 kr/tim.) jämfört med den som Danderyd har idag (1700 kr/tim.). Sammantaget bedöms inte avgiften bli högre för de livsmedelsföretagare som har god regelefterlevnad.

Social hållbarhet

Grunden i livsmedelskontrollen är att säkerställa att de livsmedel som finns tillgängliga på marknaden är säkra att äta, att man inte blir lurad när man äter eller handlar livsmedel samt att det vatten man dricker uppfyller kraven och har provtagits korrekt. Kontrollen bidrar till social hållbarhet genom att livsmedel tryggas till alla oavsett ålder, socioekonomiska förutsättningar eller andra utmaningar.

Genom en väl organiserad kontrollverksamhet som är likvärdig, rättssäker och håller en hög servicenivå så säkerställs också att oseriösa aktörer på livsmedelsmarknaden inte konkurrerar ut seriösa aktörer.

Ekonomisk hållbarhet

Med en större kontrollorganisation finns ökade möjligheter till en mer effektiv hantering av kontrollen. Det finns stordriftsfördelar som inte finns när en enskild handläggare ska utföra samtliga arbetsuppgifter. Det innebär ofta en mer resurseffektiv organisation och arbetssätt som på sikt kan leda till lägre kostnader för både nämnden och för företagarna.

Konsekvenser för barn och unga

Beslutet bedöms ha en positiv påverkan på barn och unga. En likvärdig, rättssäker och kvalitativ kontroll bidrar till säkra livsmedel, vilket är förenligt med principen om barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen.

Artikel 24 tillgodoses genom att den offentliga livsmedelskontrollen bidrar till att skydda barn mot hälsorisker kopplade till livsmedel. Det ska vara säkert för barn och unga att äta på caféer och restauranger samt köpa livsmedel i butiker utan att bli sjuka eller lurade.

Livsmedelskontrollen tillgodoser även delar av artikel 28 genom att säkerställa att skolor och förskolor serverar näringsriktiga och säkra skolmåltider så att barn och unga kan tillgodose sig den kunskap som förmedlas inom utbildningen.

Elisabeth Thelin
Bygg- och miljödirektör

Sofia Alpsjö Siljevall
Miljöchef

Handlingar som hör till beslutet:

1. Tjänsteutlåtande. Samverkansavtal livsmedelskontroll
2. Avtal

Expedieras

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd, miljokontoret@srmh.se